

d'argent stb.) és sajátos zamatot ad neki, — a magyar szövegben ez nincs meg és hiját érezzük, ha az eredetit olvassuk. Nem kákán való csomókeresés ez, inkább megrösznyelése a fordítónak, kiről tudjuk, hogy milyen kényes a művészetére.

Tolnai Vilmos.

József Attila: Nem én kiáltok. Kettőt kell előre bocsátanunk: először is a címnek semmi köze a kötethez, melyben a költő nem azt adja, amit gondolt; másodsor pedig nem is az a fontos benne, amit ad, hanem amit ígér. A címben félrenemérthető utalás van az ú. n. kollektív lírára, mely mindenkiért való személytelenségével tetszeleg, holott a versek egy időelőtti nyugtalanságtól hajlott énkeresőre mutatnak. Azonfelül a kötetben ezeknek a tapogatózó erőpróbáknak nem az eredménye köt le, hanem ez első vajúdások mélyén érő egyéniség, akit gazdagnak, erősnek tartunk, de aki még maga sem tudja, miben van az ereje.

Könyve arról tesz bizonyosságot, hogy kezelni már ügyesen tudja a formákat s némely sorában a frissen hasadt érc fénye csillan, de a mondanivalókban még vajmi kevéssé válogat, mert ugyan mi különös érlelődhetett volna meg egy 18 éves életben. Senki sem előzheti meg önmagát s ezt a költő is érezte, ki könyvét még útnak bocsátása előtt megtagadta. Ez lehet őszinte bevallása az elégedetlenségnek, de mindenképen annak a jele, hogy a kötet nem harmónikus: nincs összhangban sem írója lelkiségével, sem a kívánt művészi céllal, a költő célja ugyanis mindenkor annak a belső szükségletnek tenni eleget, hogy időntúli rezonanciáját adja vibráló életének. József nem fogott rá a maga akkordjára s innen a kielégítetlenség érzete.

Nagy tévedése, hogy az aktivisták esetenkedéseitől formalehetőséget vár a maga számára. Nincs bizalmunk a *meta-arshoz*, ahhoz a művészethez, mely kilépve elfogulatlan-ságából póznán lengetett ökörnyálat teker a gyanútlan szociális ember fejére: máshoz nem tudom hasonlítani egyes mállott eszű mai poéták nyegle értelmelenségeit. Azt helyesen érzik a kollektivisták is, hogy elérkezett egy szeretőbb, hí-

vőbb s főképp egészségesebb művészet ideje (izelítőnek lásd Rozványi Virrasztóját), s csak örülnénk, ha sikerülne egyszer kilábalniok a dekadens individualizmus lidérces hírnáryaiból; de hol vették az esztétikájukat, mikor angol-szász iskolában tanult filantróp optimizmusukat epileptikus szóhabokban akarják a magyar irodalomba behozni.

József Attila másfelé menjen példakért. Az igazi forrásokra itt-ott már rá is bukkant s a régiebb magyar irodalomban, ahol Berzsenyit s a népballadákat találta, még sok feltáratlan erő, akarat és szent hit van, mely szintén *szociális* és életet (értsd: nemzeti életet) hirdető.

Azonkívül célszerűbb, hogy ha a program-költők e korában egyáltalán nem hirdet semmit, hanem *ad*, és mindig csak azt, ami a sajátja. Képességeit sokatérőknek tartjuk s előbb-utóbb elérkezik az ideje annak, hogy a még benne levő heterogén hatásokat sikerül egységes izlésformába olvassztania. Jelenleg ott tart, hogy szándékosan minél sokoldalúbbnak igyekszik látszani, legrokonszenvesebb oldala azonban mégis az, hol legkevésbé távolodik el önmagától. A *Férfiszóval* ciklusa melegen fénylő képét adja a rögtől alig elszakadt, dacosan gyengéd fiúéletet és szépséget álmódó mohóságának. Illetetlen vágya szobrok asszonyváró szerelmesévé avatja, ki legfeljebb az elgondolt bűn és szentségtörés remegésével játszik. A *Villámok szeretőjét* már szociális problémák foglalkoztatják, de ezek csak akkor ihletik szerencsésen, ha reflexiók helyett képekbe vetülnek gondolatai. A *legutolsó harc*s c. csoportban a szegényemberről szóló népballadás apró dalok és Berzsenyi hatásos visszhangja mutatják azt az utat, melynek egy eléggé ki nem aknazott magyar hagyomány felélevenítéséhez kellene vezetnie.

Az egész kötetben egy szociális érdeklődésű írónak első sokat ígérő megnyilatkozását kell látnunk, ki-nek további írásai esetleg az alulról jöttek mélyebbre érző életszemléletének revelációit hozhatják, ha megmarad a magyar élet tápláló közéletben s nem hódol egy bizonytalan művészségű s még bizonytalanabb lelkiösszetételű reklám-költészet hó-bortjának.

Tóth Béla.